

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (prvního senátu)

23. dubna 2009 *

Ve spojených věcech C-261/07 a C-299/07,

jejichž předmětem jsou žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, podané rozhodnutími rechtbank van koophandel te Antwerpen (Belgie) ze dne 24. května a 21. června 2007, došlými Soudnímu dvoru dne 1. a 27. června 2007, v řízeních

VTB-VAB NV (C-261/07)

proti

Total Belgium NV,

a

Galatea BVBA (C-299/07)

* Jednací jazyk: nizozemština.

proti

Sanoma Magazines Belgium NV,

SOUDNÍ DVŮR (první senát),

ve složení P. Jann, předseda senátu, A. Tizzano (zpravodaj), A. Borg Barthet, E. Levits
a J.-J. Kasel, soudci,

generální advokátka: V. Trstenjak,
vedoucí soudní kanceláře: M. Ferreira, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 18. června 2008,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za VTB-VAB NV L. Eliaertsem a B. Gregoirem, advocaten,
- za Total Belgium NV J. Stuyckem, advocaat,

- za Sanoma Magazines Belgium NV P. Maeyaertem, advocaat,

- za belgickou vládu L. Van den Broeck a T. Maternem, jako zmocněnci, ve spolupráci s E. Balatem, avocat,

- za španělskou vládu M. Muñoz Pérezem, jako zmocněncem,

- za francouzskou vládu G. de Berguesem a R. Loosli-Surrans, jako zmocněnci,

- za portugalskou vládu L. Inez Fernandesem, jako zmocněncem,

- za Komisi Evropských společenství W. Wilsem, jako zmocněncem,

po vyslechnutí stanoviska generální advokátky na jednání konaném dne 21. října 2008,

vydává tento

Rozsudek

¹ Žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce se týkají výkladu článku 49 ES a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 („směrnice o nekalých obchodních praktikách“) (Úř. věst. L 149, s. 22, dále jen „směrnice“).

² Tyto žádosti byly předloženy v rámci dvou sporů jednak mezi VTB-VAB NV (dále jen „VTB“) a Total Belgium NV (dále jen „Total Belgium“) a jednak mezi Galatea BVBA (dále jen „Galatea“) a Sanoma Magazines Belgium NV (dále jen „Sanoma“) ve věci obchodních praktik společnosti Total Belgium a společnosti Sanoma, které byly společností VTB, jakož i společností Galatea považovány za nekalé.

Právní rámec

Právní úprava Společenství

3 Pátý, šestý, jedenáctý a sedmnáctý bod odůvodnění směrnice uvádějí:

- „(5) [...] překážky pro volný pohyb služeb a zboží přes hranice a svobodu usazování [...] by měly být odstraněny. Tyto překážky lze odstranit pouze zavedením jednotných pravidel na úrovni Společenství, která stanoví vysokou míru ochrany spotřebitele, a vyjasněním některých právních pojmů na úrovni Společenství v rozsahu nezbytném pro řádné fungování vnitřního trhu a pro splnění požadavku právní jistoty.
- (6) Tato směrnice proto sbližuje právní předpisy členských států o nekalých obchodních praktikách včetně klamavé reklamy, jež přímo poškozují ekonomické zájmy spotřebitelů, a tím nepřímo poškozují ekonomické zájmy oprávněných soutěžitelů. [...]
- (11) Vysoká úroveň sjednocení dosažená sbližováním vnitrostátních právních předpisů prostřednictvím této směrnice vytváří vysokou společnou úroveň ochrany spotřebitele. Tato směrnice zavádí jednotný obecný zákaz těch nekalých obchodních praktik, které narušují ekonomické chování spotřebitelů. Rovněž stanoví pravidla pro agresivní obchodní praktiky, které dosud nejsou na úrovni Společenství upraveny.

- (17) Pro zajištění vyšší právní jistoty je žádoucí určit takové obchodní praktiky, jež jsou za všech okolností nekalé. Příloha I proto uvádí taxativní výčet všech takových praktik. Pouze tyto obchodní praktiky lze pokládat za nekalé, aniž by bylo třeba provádět hodnocení jednotlivých případů podle článků 5 až 9. Tento seznam lze změnit pouze revizí této směrnice.“

4 Článek 1 směrnice stanoví:

„Účelem této směrnice je přispět k řádnému fungování vnitřního trhu a dosáhnout vysoké úrovně ochrany spotřebitele sblížením právních a správních předpisů členských států týkajících se nekalých obchodních praktik, které poškozují ekonomické zájmy spotřebitelů.“

5 Článek 2 směrnice stanoví:

„Pro účely této směrnice se rozumí:

[...]

d) ‚obchodními praktikami vůči spotřebiteli‘ (dále také jen ‚praktiky‘) jednání, opomenutí, chování nebo prohlášení, obchodní komunikace včetně reklamy

a uvedení na trh ze strany obchodníka přímo související s propagací, prodejem nebo dodáním produktu spotřebiteli;

[...]“

6 Článek 3 odst. 1 směrnice stanoví:

„Tato směrnice se vztahuje na nekalé obchodní praktiky vůči spotřebitelům, jak je stanoveno v článku 5, před obchodní transakcí týkající se produktu, v jejím průběhu a po ní.“

7 Podle článku 4 směrnice:

„Členské státy neomezí svobodu poskytování služeb ani volný pohyb zboží z důvodů spadajících do oblasti, kterou tato směrnice sbližuje.“

8 Článek 5 směrnice, nazvaný „Zákaz nekalých obchodních praktik“, zní takto:

„1. Nekalé obchodní praktiky jsou zakázány.

2. Obchodní praktika je nekalá, pokud:

a) je v rozporu s požadavky náležité profesionální péče

a

b) podstatně narušuje nebo je schopná podstatně narušit ekonomické chování průměrného spotřebitele, který je jejím působení vystaven nebo kterému je určena, nebo průměrného člena skupiny, pokud se obchodní praktika zaměřuje na určitou skupinu spotřebitelů, ve vztahu k danému produktu.

3. Obchodní praktiky, jež mohou podstatně narušit ekonomické chování pouze určité jednoznačně vymežitelné skupiny spotřebitelů, kteří jsou z důvodu duševní nebo fyzické slabosti, věku nebo důvěřivosti zvláště zranitelní takovou praktikou nebo produktem, který propaguje, způsobem, který může obchodník rozumně očekávat, se hodnotí z pohledu průměrného člena dané skupiny. Tím nejsou dotčeny běžné a oprávněné reklamní praktiky zveličených prohlášení nebo prohlášení, která nejsou míněna doslovně.

4. Obchodní praktiky jsou nekalé zejména tehdy, jsou-li

a) klamavé ve smyslu článků 6 a 7,

nebo

b) agresivní ve smyslu článků 8 a 9.

5. V příloze I je uveden výčet obchodních praktik, které jsou považovány za nekalé za všech okolností. Tento jednotný výčet platí ve všech členských státech a může být změněn pouze revizí této směrnice.“

9 Článek 6 směrnice, nazvaný „Klamavá jednání“, stanoví:

„1. Obchodní praktika je považována za klamavou, pokud obsahuje nesprávné informace, a je tedy nepravdivá, nebo pokud jakýmkoli způsobem, včetně celkového předvedení, uvádí nebo je schopná uvést průměrného spotřebitele v omyl ve vztahu k jednomu nebo k více z níže uvedených bodů, i když informace jsou věcně správné, což v obou případech vede nebo může vést k rozhodnutí spotřebitele o obchodní transakci, které by jinak neučinil:

a) existence nebo podstata produktu;

b) hlavní znaky produktu, jako je jeho dostupnost, výhody, rizika, provedení, složení, příslušenství, poprodejní služby zákazníkům a vyřizování reklamací a stížností, výrobní postup a datum výroby nebo dodání, způsob dodání, způsobilost k účelu

použití, možnosti použití, množství, specifikace, zeměpisný nebo obchodní původ, očekávané výsledky jeho použití nebo výsledky a podstatné části zkoušek nebo kontrol provedených na produktu;

- c) rozsah závazků obchodníka, motivy pro obchodní praktiku a podstata prodejního postupu, prohlášení nebo symbol týkající se přímého nebo nepřímého sponzorování nebo schválení obchodníka nebo produktu;
- d) cena nebo způsob výpočtu ceny anebo existence konkrétní cenové výhody;
- e) nutnost servisu, náhradních dílů, výměny nebo opravy;
- f) podstata, charakteristické rysy a práva obchodníka nebo jeho zástupce, například jeho totožnost a majetek, způsobilost, postavení, schválení, přidružení nebo vztahy, práva průmyslového, obchodního nebo duševního vlastnictví nebo jeho ocenění a vyznamenání;
- g) práva spotřebitele, včetně práva na náhradní dodání nebo vrácení kupní ceny podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES ze dne 25. května 1999 o určitých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk na toto zboží [(Úř. věst. L 171, s. 12; Zvl. vyd. 15/04, s. 223)], nebo rizika, kterým může být vystaven.

2. Obchodní praktika je rovněž považována za klamavou, pokud ve věcných souvislostech, s přihlédnutím ke všem jejím rysům a okolnostem, vede nebo může vést k tomu, že průměrný spotřebitel učiní rozhodnutí o obchodní transakci, které by jinak neučinil, a zahrnuje:

- a) jakékoli uvádění produktu na trh, včetně srovnávací reklamy, které vede k záměně s jinými produkty, ochrannými známkami, obchodními firmami nebo jinými rozlišovacími znaky jiného soutěžitele;
- b) skutečnost, že obchodník nedodrжуje závazky obsažené v kodexu chování, k jejichž dodržování se zavázal, pokud:
 - i) se nejedná o záměr závazku, ale o jednoznačný závazek, který lze ověřit,
 - a
 - ii) obchodník v obchodní praxi uvádí, že je vázán kodexem.“

10 Článek 7 směrnice, nazvaný „Klamavá opomenutí“, stanoví:

„1. Obchodní praktika je považována za klamavou, pokud ve svých věcných souvislostech a s přihlédnutím ke všem jejím rysům, okolnostem a omezením sdělovacího prostředku opomene uvést závažné informace, které v dané souvislosti průměrný spotřebitel potřebuje pro rozhodnutí o obchodní transakci, čímž způsobí nebo může způsobit, že průměrný spotřebitel učiní rozhodnutí o obchodní transakci, které by jinak neučinil.

2. Za klamavé opomenutí je také považováno, pokud obchodník závažné informace uvedené v odstavci 1 zatají nebo poskytne nejasným, nesrozumitelným nebo dvojznačným způsobem nebo v nevhodný čas vzhledem k okolnostem popsaným v uvedeném odstavci anebo neuvede obchodní záměr obchodní praktiky, není-li patrný ze souvislosti a pokud to v obou případech vede nebo může vést k rozhodnutí spotřebitele o obchodní transakci, které by jinak neučinil.

3. Pokud sdělovací prostředek, jímž se obchodní praktika šíří, klade omezení na prostor a čas, je třeba při rozhodování o tom, zda došlo k opomenutí informací, vzít v úvahu tato omezení i veškerá opatření, která obchodník přijal k zajištění přístupu spotřebitelů k informacím jinými prostředky.

4. V případě výzvy ke koupi se za závažné považují tyto informace, nejsou-li patrné ze souvislosti:

- a) hlavní znaky produktu v rozsahu odpovídajícím danému sdělovacímu prostředku a produktu;
- b) adresa a totožnost obchodníka, například jeho obchodní firma, a případně adresa a totožnost obchodníka, jehož jménem jedná;
- c) cena včetně daní, nebo pokud z povahy produktu vyplývá, že cenu nelze rozumně stanovit předem, způsob jejího výpočtu, a případně i veškeré další poplatky za dopravu, dodání nebo poštovné, nebo pokud tyto poplatky nelze rozumně stanovit předem, skutečnost, že k ceně mohou být účtovány takové další poplatky;
- d) ujednání o platebních podmínkách, dodání, plnění a vyřizování reklamací a stížností, pokud se odchylují od požadavků náležité profesionální péče;
- e) u produktů a obchodních transakcí, u kterých existuje právo na odstoupení nebo zrušení, existence takového práva.

5. Požadavky na informace stanovené právními předpisy Společenství v souvislosti s obchodní komunikací, včetně reklamy a uvádění na trh, jejichž demonstrativní výčet je uveden v příloze II, jsou považovány za podstatné.“

- 11 Článek 8 směrnice, nazvaný „Agresivní obchodní praktiky“, stanoví:

„Obchodní praktika je považována za agresivní, pokud ve svých věcných souvislostech a s přihlédnutím ke všem jejím rysům a okolnostem obtěžováním, donucováním včetně použití fyzické síly nebo nepatřičným ovlivňováním výrazně zhoršuje nebo může výrazně zhoršit svobodnou volbu nebo chování průměrného spotřebitele ve vztahu k produktu, čímž způsobí nebo může způsobit, že spotřebitel učiní rozhodnutí o obchodní transakci, které by jinak neučinil.“

- 12 Článek 9 směrnice, nazvaný „Použití obtěžování, donucování a nepatřičného ovlivňování“, zní takto:

„Při určení, zda obchodní praktika používá obtěžování, donucování včetně použití fyzické síly nebo nepatřičné ovlivňování, se bere v úvahu:

- a) její načasování, místo, povaha nebo doba trvání;
- b) použití výhrůžného nebo urážlivého jazyka nebo chování;
- c) vědomé využití obchodníkem jakéhokoli konkrétního neštěstí nebo takových závažných okolností, které vedou ke zhoršení úsudku spotřebitele, k ovlivnění rozhodnutí spotřebitele ve vztahu k produktu;

- d) veškeré obtížné nebo neúměrné mimosmluvní překážky uložené obchodníkem v případě, že spotřebitel chce uplatnit svá smluvní práva, včetně práv na vypovězení smlouvy nebo na přechod na jiný produkt nebo k jinému obchodníkovi;

- e) výhrůžka právně nepřipustným jednáním.“

13 Nakonec podle článku 19 směrnice:

„Členské státy přijmou a zveřejní právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí nejpozději do 12. 6. 2007. [...]"

Budou tyto předpisy používat ode dne 12. 12. 2007. [...]"

Vnitrostátní právní úprava

- 14 Článek 54 zákona ze dne 14. července 1991 o obchodních praktikách a o informování a ochraně spotřebitele (*Moniteur belge* ze dne 29. srpna 1991, dále jen „zákon z roku 1991“) zní takto:

„Ve smyslu tohoto článku se jedná o vázanou nabídku, pokud je úplatné nebo bezplatné nabytí zboží či přijetí služeb, jiných výhod nebo poukázek opravňujících k jejich nabytí, vázáno na koupi jiného, byť totožného zboží nebo služby.

Kromě níže uvedených výjimek nesmějí prodejci činit spotřebitelům vázané nabídky. Zakázány jsou rovněž vázané nabídky, které spotřebitelům činí více prodejců jednajících se stejným úmyslem.“

- 15 Články 55 až 57 zákona z roku 1991 stanoví z tohoto zákazu několik výjimek.

- 16 Článek 55 zákona z roku 1991 stanoví následující:

„Za globální cenu lze učinit vázanou nabídku

1. zboží nebo služeb tvořících jeden celek;

Král může na návrh příslušných ministrů a ministra financí označit služby nabízené ve finančním odvětví, které představují jeden celek;

2. totožné zboží nebo služby, za předpokladu, že:

- a) každé zboží a veškeré služby mohou být ve stejné provozovně nabyty za obvyklou cenu odděleně;
- b) kupující je srozumitelně informován o této možnosti a o jednotkové ceně každého zboží a každé služby;
- c) případná sleva poskytnutá kupujícímu na soubor zboží nebo služeb činí nejvýše jednu třetinu součtu jednotkových cen.“

17 Podle článku 56 zákona z roku 1991:

„Následující zboží a služby lze zdarma nabízet společně s hlavním zbožím, respektive službou:

- 1. příslušenství hlavního zboží, které výrobce zboží tomuto zboží zvlášť přizpůsobil a které je dodáváno společně s tímto zbožím za účelem rozšíření, zjednodušení jeho využití;

2. obaly nebo pouzdra použité za účelem ochrany a úpravy zboží, přičemž se zohlední druh a cena tohoto zboží;
3. drobné zboží a služby obvyklé v obchodním styku, jakož i dodávka, montáž, kontrola a údržba prodáváného zboží;
4. vzorky ze sortimentu výrobce nebo dodavatele hlavního zboží, pokud jsou nabízeny v množství či mírách nezbytně nutných pro posouzení vlastností zboží;
5. barvotisky, nálepky a obrazy nepatrné obchodní hodnoty;
6. poukázky opravňující k účasti na povolených loteriích;
7. předměty s nesmývatelnými a jasně viditelnými reklamními nápisy, které jsou jako takové neprodejné, pod podmínkou, že nákupní cena zaplacená prodávajícím činí nejvýše 5 % prodejní ceny hlavního zboží či služby, s nímž jsou distribuovány.“

18 Nakonec článek 57 zákona z roku 1991 stanoví:

„Následující zboží a služby zdarma lze rovněž nabízet společně s hlavním zbožím, respektive službou:

1. poukázky opravňující k nabytí totožného výrobku nebo služby, pokud sleva vyplývající z tohoto nabytí nepřekročí procentní podíl stanovený v čl. 55 odst. 2;
2. poukázky opravňující k nabytí jedné z výhod stanovených v čl. 56 odst. 5 a 6;
3. poukázky zakládající právo výlučně k navrácení v penězích pod podmínkou:
 - a) že uvádějí hodnotu v penězích, kterou představují;
 - b) že v prodejnách výrobků nebo v provozovnách služeb bude jasně uvedena sazba nebo výše nabídnutého navrácení, stejně jako výrobky nebo služby, jejichž nabytí zakládá právo k získání těchto poukázek;
4. poukázky spočívající v dokumentech zakládajících po nabytí určitého počtu výrobků nebo služeb právo na bezplatnou nabídku nebo nižší cenu při nabytí

výrobku nebo podobné služby, pokud je tato výhoda poskytována stejným prodejcem a nepřesahuje třetinu ceny výrobků nebo služeb dříve nabytých.

Poukázky musí uvádět případně skončení doby platnosti, jakož i podmínky nabídky.

Pokud prodejce ukončí svou nabídku, má spotřebitel právo na nabídnuté zvýhodnění v poměru k dříve provedeným nákupům.“

- ¹⁹ Dne 5. června 2007 přijalo Belgické království zákon, kterým se mění zákon ze dne 14. července 1991 o obchodních praktikách a o informování a ochraně spotřebitele (*Moniteur belge* ze dne 21. června 2007, s. 34272, dále jen „zákon ze dne 5. června 2007“), který podle svého článku 1 provádí ustanovení směrnice.

Spory v původním řízení a předběžné otázky

Věc C-261/07

- ²⁰ Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že ode dne 15. ledna 2007 nabízí společnost Total Belgium, pobočka společnosti Total, která se zabývá zejména distribucí pohonných hmot na čerpacích stanicích, spotřebitelům, kteří jsou vlastníky karty Total Club, asistenční služby v délce trvání tří týdnů za každé načerpání alespoň 25 litrů pro motorové vozidlo nebo 10 litrů pro moped.

- 21 Dne 5. února 2007 podala společnost VTB, která působí v oblasti poskytování asistenční služby při poruchách vozidel, u rechtbank van koophandel te Antwerpen žalobu proti společnosti Total Belgium, kterou se domáhá zdržení se této obchodní praxe s odůvodněním, že tato praxe představuje vázanou nabídku zakázanou článkem 54 zákona z roku 1991.
- 22 Za těchto podmínek se rechtbank van koophandel te Antwerpen rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Brání směrnice [...] takovému vnitrostátnímu ustanovení, jakým je článek 54 zákona [z roku 1991], který s výhradou případů, které jsou v něm taxativně uvedeny, zakazuje jakoukoliv vázanou nabídku prodávajícího spotřebiteli, včetně nabídky, při které je zboží, které spotřebitel musí koupit, spojeno s bezplatnou službou, jejíž odběr je vázán na koupi zboží, a to bez ohledu na okolnosti případu, zejména bez ohledu na vliv, který může mít konkrétní nabídka na průměrného spotřebitele, a bez ohledu na to, zda je na tuto nabídku třeba za konkrétních okolností nahlížet tak, že je v rozporu s povinností náležité profesionální péče nebo poctivými obchodními zvyklostmi?“

Věc C-299/07

- 23 Předmětem původního řízení je žaloba společnosti Galatea, která provozuje obchod s prádlem v Schoten (Belgie), proti společnosti Sanoma, dceřiné společnosti finské skupiny Sanoma vydávající dámské časopisy a rovněž týdeník *Flair*.
- 24 Vydání *Flair* ze dne 13. března 2007 obsahovalo přílohu včetně poukázky, zakládající v období od 13. března do 15. května 2007 nárok na slevy ve výši od 15 % do 25 % na výrobky prodávané v některých obchodech s prádlem ve vlámském regionu.

25 Dne 22. března 2007 podala společnost Galatea u rechtbank van koophandel te Antwerpen žalobu, kterou se domáhá zdržení se dotčené praxe s odůvodněním, že společnost Sanoma porušuje zejména článek 54 zákona z roku 1991.

26 Za těchto podmínek se rechtbank van koophandel te Antwerpen rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Brání článek 49 ES upravující volný pohyb služeb, jakož i směrnice [...] takovému vnitrostátnímu ustanovení, jakým je článek 54 zákona [z roku 1991], který s výhradou případů, které jsou v tomto zákoně taxativně uvedeny, zakazuje jakoukoliv vázanou nabídku prodávajícího spotřebiteli, při které je úplatné nebo bezplatné nabytí zboží či přijetí služeb, jiných výhod nebo poukázek opravňujících k jejich nabytí vázáno na koupi jiného, byť i totožného zboží nebo služby, a to bez ohledu na okolnosti konkrétního případu, zejména bez ohledu na vliv, který konkrétní nabídka může mít na průměrného spotřebitele, a bez ohledu na to, zda je na tuto nabídku třeba za konkrétních okolností nahlížet tak, že je v rozporu s povinností náležité profesionální péče nebo poctivými obchodními zvyklostmi?“

27 Usnesením předsedy Soudního dvora ze dne 29. srpna 2007 byly věci C-261/07 a C-299/07 spojeny pro účely písemné a ústní části řízení, jakož i pro účely rozsudku.

K předběžným otázkám

28 Podstatou otázek předkládajícího soudu je, zda směrnice musí být vykládána v tom smyslu, že brání takové vnitrostátní právní úpravě, jako je článek 54 zákona z roku 1991, který až na určité výjimky a aniž by zohlednil konkrétní okolnosti projednávané věci, stanoví obecnou zásadu zákazu vázaných nabídek prodávajícího spotřebiteli.

K přípustnosti žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce ve věci C-261/07

- 29 Společnost VTB zpochybňuje přípustnost žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, neboť se týká výkladu směrnice, jejíž lhůta pro provedení stanovená na 12. prosince 2007 ke dni, ke kterému bylo předkládací rozhodnutí vydáno, a to 24. května 2007, ještě neuplynula.
- 30 Ze stejných důvodů a aniž by výslovně vznesly námitku nepřípustnosti, mají španělská a belgická vláda za to, že směrnici na spor v původním řízení nelze uplatnit. Španělská vláda zejména uvádí, že soud se nemůže odchýlit od vnitrostátní právní úpravy z důvodu porušení směrnice, dokud neuplynula lhůta pro provedení této směrnice.
- 31 Tyto argumenty nicméně nelze přijmout.
- 32 V tomto ohledu je třeba připomenout ustálenou judikaturu, podle níž v rámci spolupráce mezi Soudním dvorem a vnitrostátními soudy stanovené článkem 234 ES je věcí pouze vnitrostátních soudů, kterým byl spor předložen a jež musí nést odpovědnost za soudní rozhodnutí, které bude vydáno, posoudit s ohledem na konkrétní okolnosti každé věci jak nezbytnost rozhodnutí o předběžné otázce pro vydání jejich rozsudku, tak i relevanci otázek, které kladou Soudnímu dvoru. V důsledku toho, jestliže se položené otázky týkají výkladu práva Společenství, je Soudní dvůr v zásadě povinen rozhodnout (viz zejména rozsudky ze dne 13. března 2001, PreussenElektra, C-379/98, Recueil, s. I-2099, bod 38; ze dne 22. května 2003, Korhonen a další, C-18/01, Recueil, s. I-5321, bod 19, jakož i ze dne 19. dubna 2007, Asemfo, C-295/05, Sb. rozh. s. I-2999, bod 30).
- 33 Z toho plyne, že domněnka relevance, která se váže k předběžným otázkám položeným vnitrostátními soudy, může být vyvrácena jen ve výjimečných případech, zejména pokud je zjevné, že žádaný výklad ustanovení práva Společenství, jichž se tyto otázky

týkají, nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení (viz zejména rozsudky ze dne 15. prosince 1995, *Bosman*, C-415/93, *Recueil*, s. I-4921, bod 61, jakož i ze dne 1. dubna 2008, *Gouvernement de la Communauté française et gouvernement wallon*, C-212/06, *Sb. rozh. s. I-1683*, bod 29).

34 V projednávané věci je nutno konstatovat, že není zjevné, že je projednávaná předběžná otázka irelevantní ve vztahu k rozhodnutí, které má vydat předkládající soud.

35 Z judikatury totiž jednak vyplývá, že za patřící do působnosti směrnice mohou být považovány nejen vnitrostátní předpisy, jejichž výslovným účelem je provedení této směrnice, ale rovněž od data vstupu v platnost uvedené směrnice vnitrostátní předpisy existující před tímto datem, které mohou zajistit dosažení souladu vnitrostátního práva s touto směrnicí (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 7. září 2006, *Cordero Alonso*, C-81/05, *Sb. rozh. s. I-7569*, bod 29).

36 I když je pravda, že ve věci v původním řízení byl zákon ze dne 5. června 2007, kterým se mění zákon z roku 1991 a který formálně směřuje k provedení směrnice, přijat až poté, co nastaly skutečnosti v původním řízení a po přijetí předkládacího rozhodnutí, nic to nemění na tom, že jak vyplývá z tohoto rozhodnutí a jak na jednání připustila belgická vláda, sporná ustanovení obsažená v článcích 54 až 57 zákona z roku 1991, a sice ustanovení zavádějící zásadu obecného zákazu vázaných nabídek a stanovující určité výjimky z této zásady, nebyla zákonem ze dne 5. června 2007 ani zrušena, ani pozměněna.

37 Jinými slovy, jak v době skutkových okolností věci v původním řízení, tak v okamžiku přijetí předkládacího rozhodnutí měly vnitrostátní orgány za to, že tato ustanovení existující před tímto datem mohla od vstupu této směrnice v platnost dne 12. června 2005 zajistit provedení směrnice, a že tudíž mohla spadat do její působnosti.

³⁸ Dále v každém případě z judikatury Soudního dvora vyplývá, že v době běhu lhůty k provedení směrnice se členské státy, které jsou jejími příjemci, musejí zdržet přijímání předpisů, které by mohly vážně ohrozit výsledek stanovený touto směrnicí (rozsudky ze dne 18. prosince 1997, *Inter-Environnement Wallonie*, C-129/96, Recueil, s. I-7411, bod 45; ze dne 8. května 2003, *ATRAL*, C-14/02, Recueil, s. I-4431, bod 58, a ze dne 22. listopadu 2005, *Mangold*, C-144/04, Sb. rozh. s. I-9981, bod 67).

³⁹ Soudní dvůr měl v tomto ohledu příležitost upřesnit, že taková povinnost platí pro všechny orgány dotčených členských států, včetně vnitrostátních soudů. Od data, k němuž směrnice vstoupila v platnost, se soudy členského státu tudíž musejí zdržet v co největším možném rozsahu výkladu vnitrostátního práva, který by mohl vážně ohrozit dosažení cíle sledovaného touto směrnicí po uplynutí lhůty pro její provedení (viz zvláště rozsudek ze dne 4. července 2006, *Adeneler a další*, C-212/04, Sb. rozh. s. I-6057, body 122 a 123).

⁴⁰ Vzhledem k tomu, že směrnice již v době skutkových okolností věci v původním řízení vstoupila v platnost, výklad požadovaný *rechtbank van koophandel te Antwerpen*, který se týká ústředních ustanovení směrnice, musí být považován za užitečný pro předkládající soud k tomu, aby mohl rozhodnout ve věci, která mu byla předložena, a zároveň vyhovět uvedené povinnosti zdržet se jednání.

⁴¹ S ohledem na výše uvedené úvahy je třeba mít za to, že žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná předkládajícím soudem ve věci C-261/07 je přípustná.

K věci samé

Vyjádření předložená Soudnímu dvoru

- 42 Total Belgium, Sanoma, portugalská vláda a Komise Evropských společenství zastávají názor, že směrnice brání zákazu vázaných nabídek, jak jej stanoví článek 54 zákona z roku 1991.
- 43 Total Belgium, Sanoma a Komise v tomto ohledu uvádějí, že vázané nabídky spadají pod pojem „obchodní praktiky“ ve smyslu směrnice. Vzhledem k tomu, že tato směrnice provádí plnou harmonizaci v oblasti nekalých obchodních praktik, mohou být podle čl. 5 odst. 5 směrnice členskými státy „za všech okolností“ zakázány pouze a jedině takové praktiky, které jsou uvedeny v příloze I směrnice. Jelikož vázané nabídky v této příloze uvedeny nejsou, nemohou být tudíž jako takové zakázány, ale mohou být zakázány pouze tehdy, jestliže vnitrostátní soud vzhledem ke konkrétním okolnostem případu konstatoval, že jsou podmínky stanovené článkem 5 směrnice splněny. V důsledku toho, jak tvrdí rovněž portugalská vláda, je zákaz zásady vázaných nabídek, jak je stanoven v článku 54 zákona z roku 1991, v rozporu se směrnicí.
- 44 Společnost VTB, jakož i belgická a francouzská vláda naopak uvádějí, že vázané nabídky nespadají pod pojem „obchodní praktiky“ ve smyslu směrnice, a tudíž ani do její působnosti.
- 45 Belgická vláda v tomto ohledu upřesňuje, že vázané nabídky byly předmětem návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o podpoře prodeje na vnitřním trhu (Úř. věst. 2002, C 75, s. 11), který jasně odlišoval právní zacházení s těmito nabídkami od zacházení s obchodními praktikami uvedenými ve směrnici. Jelikož byl však tento návrh stažen teprve v roce 2006, vycházely belgické orgány z toho, že společné nabídky nepředstavují „obchodní praktiky“. V důsledku toho nevycházel belgický zákonodárce

při provádění směrnice z toho, že je článek 54 belgického zákona třeba změnit ani že je nutno jej vykládat ve světle článku 5 směrnice.

46 Francouzská vláda zvláště dodává, že i když směrnice členským státům ukládá, aby zakázaly nekalé obchodní praktiky vůči spotřebitelům, těmto státům to nicméně nebrání, aby pro účely zlepšení ochrany spotřebitelů zakázaly další praktiky, jako jsou vázané nabídky, a to bez ohledu na jejich nekalou povahu ve smyslu směrnice.

47 Nakonec podle společnosti VTB článek 5 směrnice v každém případě nevylučuje, aby členské státy jako nekalé kvalifikovaly jiné obchodní praktiky, než jsou praktiky zmíněné v příloze I této směrnice.

Odpověď Soudního dvora

48 Aby mohly být projednávány předběžné otázky zodpovězeny, je nezbytné úvodem určit, zda vázané nabídky, které jsou předmětem sporného zákazu, představují obchodní praktiky ve smyslu čl. 2 písm. d) směrnice, a podléhají tudíž pravidlům stanoveným touto směrnicí.

49 V tomto ohledu je třeba uvést, že čl. 2 písm. d) směrnice definuje pojem „obchodní praktiky“ pomocí obzvláště široké formulace jako „jednání, opomenutí, chování nebo prohlášení, obchodní komunikace včetně reklamy a uvedení na trh ze strany obchodníka přímo související s propagací, prodejem nebo dodáním produktu spotřebiteli“.

- 50 Jak přitom uvedla generální advokátka v bodech 69 a 70 svého stanoviska, představují vázané nabídky komerční jednání, které je jednoznačně součástí obchodní strategie obchodníka a přímo směřuje k propagaci nebo prodeji. Z toho vyplývá, že vázané nabídky představují obchodní praktiky ve smyslu čl. 2 písm. d) směrnice, a v důsledku toho spadají do působnosti této směrnice.
- 51 Po tomto určení je třeba nejdříve připomenout, že cílem směrnice je podle jejího pátého a šestého bodu odůvodnění, jakož i jejího článku 1 zavést jednotná pravidla týkající se nekalých obchodních praktik vůči spotřebitelům s cílem přispět k řádnému fungování vnitřního trhu a dosáhnout vysoké úrovně ochrany spotřebitele.
- 52 Směrnice tak provádí plnou harmonizaci uvedených pravidel na úrovni Společenství. Jak výslovně stanoví článek 4 směrnice a na rozdíl od toho, co tvrdí společnost VTB a francouzská vláda, tudíž členské státy nemohou přijmout více omezující opatření, než jaká jsou stanovená směrnicí, a to ani s cílem dosáhnout vyšší úrovně ochrany spotřebitele.
- 53 Dále je třeba uvést, že článek 5 směrnice stanoví zákaz nekalých obchodních praktik a uvádí kritéria umožňující určit takový nekalý charakter.
- 54 Podle odstavce 2 tohoto ustanovení je obchodní praktika nekalá, pokud je v rozporu s požadavky náležité profesionální péče a zhoršuje nebo může výrazně zhoršit ekonomické chování průměrného spotřebitele ve vztahu k produktu.

- 55 Krom toho čl. 5 odst. 4 směrnice vymezuje dvě přesné kategorie nekalých praktik, a sice „klamavé praktiky“, odpovídající kritériím specifikovaným v člancích 6 a 7, a „agresivní praktiky“, odpovídající kritériím specifikovaným v člancích 8 a 9 směrnice. Takové praktiky jsou na základě těchto ustanovení zakázány, pokud s ohledem na jejich charakteristické rysy a věcné souvislosti vedou nebo mohou vést k tomu, že průměrný spotřebitel učiní rozhodnutí o obchodní transakci, které by jinak neučinil.
- 56 Směrnice rovněž ve své příloze I stanoví taxativní výčet obchodních praktik, které jsou na základě čl. 5 odst. 5 směrnice považovány za nekalé „za všech okolností“. V důsledku toho, jak výslovně upřesňuje sedmnáctý bod odůvodnění, lze pouze tyto obchodní praktiky pokládat za nekalé, aniž by bylo třeba provádět hodnocení jednotlivých případů podle článků 5 až 9.
- 57 Nakonec je nutno uvést, že vázané nabídky nejsou uvedeny mezi praktikami vyjmenovanými v uvedené příloze I.
- 58 Otázky předložené překládajícím soudem je tedy třeba posoudit ve světle obsahu a obecné systematiky ustanovení směrnice, která jsou připomenuta v předchozích bodech.
- 59 V tomto ohledu je přitom nutno konstatovat, že taková vnitrostátní úprava, jako je úprava dotčená v původním řízení, tím, že stanovuje domněnku protiprávnosti, neodpovídá požadavkům stanoveným směrnicí.
- 60 Článek 54 zákona z roku 1991 totiž nejdříve stanovuje zásadu zákazu vázaných nabídek, ačkoli takové praktiky nejsou uvedeny v příloze I směrnice.

- 61 Jak přitom bylo připomenuto v bodě 56 tohoto rozsudku, tato příloha taxativně vyjmenovává obchodní praktiky, které jsou jako jediné zakázány za všech okolností, a které tudíž není třeba posuzovat v jednotlivých případech.
- 62 Směrnice tak brání režimu zavedenému článkem 54 zákona z roku 1991 v rozsahu, v němž tento článek obecným a preventivním způsobem a bez ohledu na jakékoli ověření jejich nekalé povahy s ohledem na kritéria stanovená v člancích 5 až 9 směrnice zakazuje vázané nabídky.
- 63 Dále tímto způsobem pravidlo takového typu, jako je pravidlo dotčené v projednávané věci, naráží na obsah článku 4 směrnice, který členským státům výslovně zakazuje zachovávat nebo přijímat více omezující vnitrostátní opatření, i když taková opatření směřují k dosažení vyšší ochrany spotřebitele.
- 64 Nakonec je třeba dodat, že takový výklad nemůže být zpochybněn skutečností, že zákon z roku 1991 ve svých člancích 55 až 57 stanoví některé výjimky z uvedeného zákazu vázaných nabídek.
- 65 I když totiž mohou tyto výjimky omezit dosah zákazu vázaných nabídek, nic to nemění na tom, že z důvodu jejich omezené a předem vymezené povahy nemohou nahradit analýzu „nekalé“ povahy obchodní praktiky ve světle kritérií uvedených v člancích 5 až 9 směrnice, která musí být nutně provedena s ohledem na věcné souvislosti každé věci, jelikož se jedná, jako ve věcech v původním řízení, o praktiku neuvedenou v příloze I této směrnice.
- 66 Toto konstatování je ostatně potvrzeno samotným obsahem některých dotčených výjimek. Článek 55 zákona z roku 1991 tak například povoluje vázané nabídky za globální cenu, pouze pokud se týkají výrobků nebo služeb, které buď tvoří jeden celek,

nebo jsou totožné. Jak přitom správně uvádí Komise ve své odpovědi na písemnou otázku položenou Soudním dvorem, nelze vyloučit že vázaná nabídka různých výrobků nebo služeb, které ani nepředstavují jeden celek, ani nejsou totožné, zejména při správném informování spotřebitele splňuje podmínky loajality stanovené směrnicí.

⁶⁷ Za těchto podmínek je třeba konstatovat, že směrnice brání zákazu takových vázaných nabídek, jako je zákaz stanovený zákonem z roku 1991. Není tudíž nezbytné klást si otázku ohledně případného porušení článku 49 ES, uplatněného v předběžné otázce položené v rámci věci C-299/07.

⁶⁸ Vzhledem k předcházejícím úvahám je třeba na položené otázky odpovědět tak, že směrnice musí být vykládána v tom smyslu, že brání takové vnitrostátní právní úpravě, jako je vnitrostátní úprava dotčená ve věcech v původním řízení, která až na určité výjimky a aniž by zohlednila konkrétní okolnosti projednávané věci, zakazuje jakoukoli vázanou nabídku učiněnou prodávajícím spotřebiteli.

K nákladům řízení

⁶⁹ Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení vzhledem ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (první senát) rozhodl takto:

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 („směrnice o nekalých obchodních praktikách“) musí být vykládána v tom smyslu, že brání takové vnitrostátní právní úpravě, jako je vnitrostátní úprava dotčená ve věcech v původním řízení, která až na určité výjimky a aniž by zohlednila konkrétní okolnosti projednávané věci, zakazuje jakoukoli vázanou nabídku učiněnou prodávajícím spotřebiteli.

Podpisy.